

Προαιώνιο προσκύνημα: Παναγία Σουμελά- SUMELA MANASTIRI

/ [Ειδήσεις και Ανακοινώσεις](#)

Γράφει ο Νίκος

Χειλαδάκης

Μοναστήρι Παναγίας Σουμελά, σήμερα «Σουμελά Μαναστιρί». Τόπος ιερός, τόπος μαγευτικός, τόπος μυστηρίου, ελληνισμού και ορθοδοξίας, τόπος πόνου και μαρτυρίου και αυτόπτης μάρτυρας της μεγάλης ποντιακής γενοκτονίας. Τόπος προαιώνιου προσκυνηματος. Ακόμα και σήμερα χιλιάδες επισκέπτες, (σύμφωνα με τα στοιχεία του τουρκικού υπουργείου Τουρισμού, η Παναγία Σουμελά, Αγία Σοφία της Κωνσταντινούπολης και οι λαξευτές εκκλησίες της Καππαδοκίας είναι τα πρώτα σε αριθμό επισκεπτών τουριστικά μέρη της Τουρκίας) έρχονται να δούνε το θαυμαστό αυτό μνημείο. Χιλιάδες προσκυνητές, κυρίως Έλληνες, Ορθόδοξοι άλλων χωρών κυρίως Ρώσοι, αλλά και Τούρκοι, έρχονται να προσκυνήσουν. Γυναίκες με την κλασική ισλαμική μαντίλα ανεβαίνουν υπομονετικά τα σκαλοπάτια που οδηγούν στο μοναστήρι και με ευλάβεια προσκυνούν την Μεριέμ Αννά, την Παναγία Σουμελά. Ελληνόφωνοι πόντιοι της Τουρκίας ακόμα και σήμερα τραγουδάνε την Παναγία Σουμελά, άλλο ένα στοιχείο της για πολλούς μπερδεμένης ταυτότητας τους ένα κολοσσιαίο πρόβλημα για όλη την σημερινή Τουρκία.

Η Παναγία Σουμελά είναι ένας σπάνιος τόπος που σε γοητεύει με την επιβλητικότητα του καθώς πλησιάζεις από κάτω αγναντεύοντας την βουνοπλαγιά όπου είναι σκαρφαλωμένη, γραφεί στις 9 Ιουνίου του 2001, ο γνωστός αρθογράφος

της τουρκικής εφημερίδας Μιλιέτ, (πρώτη σε κυκλοφορία εφημερίδα στην Τουρκία), Γκιουνγκιόρ Αράς, σε μια προσκυνηματική (;;;), επίσκεψη που έκανε στο ιστορικό μοναστήρι. Ο Τούρκος αρθογράφος που αφήνει την πένα του να περιγράψει την γοητεία του μοναστηριού, μια γοητεία που ασκεί ακόμα και στους Τούρκους επισκέπτες, αναφέρει πως το 1461 ο ίδιος ο σουλτάνος, Μωάμεθ ο Πορθητής, επισκέφτηκε το μοναστήρι και αφού συνομίλησε με τους μοναχούς γοητεύτηκε από τις γνώσεις τους και την ευφράδεια τους. Για τον λόγω αυτό εξέδωσε ένα φερμάνι με το οποίο τους παραχωρούσε όλα τα προνόμια που τους εξασφάλιζαν την επιβίωση τους μέσα στο εχθρικό περιβάλλον, όπως αυτό είχε διαμορφωθεί και μετά την πτώση της αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας στους Οθωμανούς. Σύμφωνα με τον Αράς, η Παναγία Σουμελά τον επόμενο αιώνα έκανε ένα μεγάλο θαύμα που έμεινε στην οθωμανική ιστορία. Το 1512, ο τότε σουλτάνος Σελίμ ο «Γιαβούζ», δηλαδή Σελίμ ο «Σκληρός», όταν βρίσκονταν στην Τραπεζούντα προσβλήθηκε από μια άγνωστη ασθένεια και υπέφερε πολύ.

The screenshot shows the website 'YAZARLAR' with a navigation menu on the left and a main content area. The article is titled 'Sumela Manastırı' by Günçör URAS. The text discusses the history of the Sumela Monastery in Trabzon, mentioning its founding by Emperor Theodosius I and its destruction by Sultan Mehmet in 1461. It also notes the monastery's reopening in 1923 and its current status as a museum.

YAZARLAR

BEZE GÜLEŞİM HABER İNDEKSİ ARAMA YAZARLAR

Lutfen Tıklayın

 Günçör URAS

Sumela Manastırı

Trabzon'un Maçka ilçesinde, Karadağın adını taşıyan dik yamaçlı bir dağın eteklerinden üç yüz metre kadar yukarıda, kayalar içine oyulmuş bir manastır var.

Bir başrahıp veya başrahibenin yönetiminde bir arada yaşayan rahip veya rahibeler topluluğumuz barındıran binalara manastır deniliver. Trabzon'daki Sumela Manastır'ını İmparator Theodosius I (MS 375 - 395) zamanında Atina'dan gelen iki rahibin kurduğu, Alexius (MS 1349 - 1390) döneminde genişletildiği söyleniyor. Manastırın ismi "Panaghia tou Melas" (Karadağ'ın Meryem'i) iken, daha sonra "Panaghia Soumelas" olmuş. Türkler ise, sadece "Sumela" demiş.

Fatih Sultan Mehmet 1461'de Trabzon'u aldıktan sonra Sumela'ya ziyaret etmiş. Bir ferman yayımlayarak manastıra istiyaz vermiş. Yüvüz Selim, Trabzon'du iken hastalanmış. Sumela Manastır'ında iyileştirilince "Sultan olur ise, Meryem Ana'ya hediye" vaa'linde bulunmuş. 1512 yılında sultan öldüğünde Sumela'ya hediyeler göndermiş.

1800'ü yılların sonlarında Sumela Manastırı çevresi, Maçka yöresi zengin ve aydın Rumların yerleşim bölgesi olmuş. Maçka'da Hıristiyanlar ait 45 okul, çevrede 500 küçük kilisecek ve manastır varmış.

Birinci Dünya Savaşı döneminde ve sonunda bölgedeki Rumlar Pontus devleti hayati ile başkaldırılığında, dağlarda 25 bin kişilik çeteleri ile Türklerle karşı savaşmışlar. Mudanya Mütarekesi'nden sonra Rumların göçü başlamış. 20 Ağustos 1923 tarihine kadar bölgeden 25 bin Pontus göçmeni İstanbul yoluyla Yunanistan'a gitmiş.

Maçka kbyelerinden ayrılan 2 bin milteci arasında Sumela Manastır'nın rahipleri de varmış.

1923 yılında terk edilen Sumela Manastırı'na 1929 yılında bir İngiliz bilim adamının, 1931 yılında bir Rum rahibin ziyareatine izin verilmiş. 1935 - 1961 yılları arasında Trabzon'daki Santa Maria Kilisesi rahibi manastırda ilgilenmiş. 1953 yılında NATO anlaşması çerçevesinde Trabzon'a gelen Amerikan subayları manastıra ilgi göstermiş. O yıllarda manastırın anahtarı orman istasyon şefliğinde bulunur, isteyen anahtarı alır, gezermiş. İste o dönemlerde, manastırın içinde ne var, ne yok ise gösterilmiş. Freskoları kareler halinde kesilip çalınmış. Sumela Manastırı ancak 1972 yılında Kültür Bakanlığı tarafından korumaya alınmış. 1986 yılında biletli ziyarete açılmış.

Κάποιοι σύμβουλοι του τότε του ανέφεραν για το μοναστήρι της Παναγιάς Σουμελά και τα πολλά και μεγάλα θαύματα που γίνονταν εκεί. Επηρεασμένος ο σουλτάνος από αυτές τις αναφορές έστειλε εκπρόσωπος του στο μοναστήρι και ζήτησε από τους μοναχούς να προσευχηθούν για να γίνει καλά. Πραγματικά και έτσι έγινε με αποτέλεσμα την επόμενη μέρα κατά θαυμαστό τρόπο η υγεία του

σουλτάνου αρχίζει να βελτιώνετε εντυπωσιακά. Ο σουλτάνος ευχαριστημένος αλλά και εντυπωσιασμένος από την Παναγία, μόλις έγινε τελείως καλά γέμισε πολλά γαϊδούρια με διάφορα δώρα και τα έστειλε στο μοναστήρι με τις θερμές του ευχαριστίες για την ίαση που του πρόσφερε η Παναγία Σουμελά.

Από το 1923 και μετά την αναχώρηση των μοναχών από την Παναγία Σουμελά, όπως αναφέρει ο Γκιουνγκιόρ Ουράς στην Μιλιέτ, έπεσε νεκρική σιγή στο ιστορικό μοναστήρι. Μονάχα τα πουλιά και κάποιοι Άγγλοι περιηγητές έδιναν σημεία ζωής στο απότομο και μαρτυρικό τοπίο που κάποτε οι χιλιάδες πιστοί συνέρρεαν για να πανηγυρίσουν την δόξα της Παναγιάς. Το 1931 η θαυματουργή εικόνα της Παναγιάς που είχε κρυφτεί σε κάποιο μυστικό μέρος, μεταφέρθηκε στην Ελλάδα. Από τότε, μέχρι την δεκαετία του πενήντα, το ιστορικό μοναστήρι είχε αφηθεί στην τύχη του. Που και που όμως, όπως λένε και οι μαρτυρίες, κάποια μοναχική φιγούρα συνήθως με την χαρακτηριστική μαντίλα, ανέβαινε το εγκαταλειμμένο πια μονοπάτι προς την Μονή και κάποια φλόγα από κάποιο κεριά μέσα στα ερείπια του μοναστηριού, πρόδιδε ότι η ελληνορθόδοξη πίστη δεν είχε χαθεί εντελώς από τον ιστορικό Πόντο. Το 1953 μετά την είσοδο της Τουρκίας στο NATO κάποιοι Αμερικανοί αξιωματικοί έδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον και θέλησαν να επισκεφτούν το μοναστήρι. Τελικά, παρά του ότι η περιοχή ήταν σχεδόν απαγορευμένη τους δόθηκε η άδεια και οι Αμερικανοί έφτασαν στο μοναστήρι μέσα από το γνωστό μονοπάτι που τώρα το σκέπαζαν χόρτα και σκόρπιοι θάμνοι. Το κλειδί όμως της εισόδου στο μοναστήρι το είχε ο σταθμός της τοπικής δασοφυλακής και για να το πάρουν οι Αμερικανοί χρειάστηκε επέμβαση από την Άγκυρα. Οι ξένοι αυτοί επισκέπτες μόλις εισήλθαν στο μοναστήρι έμειναν άφωνοι από την μεγαλόπρεπα των τοιχογραφιών και την ιερότητα που ανέδυε ο χώρος, αρκετές δεκαετίες μετά την πλήρη εγκατάλειψη του. Αφού κάθισαν επί ώρες να κοιτάζουν εκστασιασμένοι τις εικόνες, τα κτίσματα και το μαγευτικό τοπίο της πανέμορφης χαράδρας, συνέταξαν μια αναφορά προς το τουρκικό υπουργείο Πολιτισμού τονίζοντας τον μεγάλο αυτό θησαυρό που βρίσκεται στα τουρκικά χέρια και ότι θα πρέπει να γίνουν τα απαραίτητα έργα για την διάσωση του.

Πέρασαν πολλά χρόνια από τότε και μόνο το 1972 το τουρκικό υπουργείο Πολιτισμού αποφάσισε να ενδιαφερθεί για πρώτη φορά επίσημα για την Παναγία Σουμελά, η οποία ήδη είχε αρχίσει να γίνεται πόλος έλξης πολλών επισκεπτών και προσκυνητών κυρίως από την Ευρώπη και την Αμερική. Το 1986 για πρώτη φορά καθιερώθηκε εισιτήριο για την είσοδο στην ιστορική μονή. Από τότε κάθε χρόνο το τουριστικό συνάλλαγμα ρέει όλο και περισσότερο στα τουρκικά ταμεία. Η Παναγία Σουμελά άρχισε να τραβάει επισκέπτες από τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα και η φήμη της άρχισε να φτάνει στα πέρατα της γης. Ο Τούρκος αρθογράφος, τελειώνοντας την πολύ ενδιαφέρουσα αναφορά-ομολογία του για την Παναγία Σουμελά, αποκάλυψε ότι πολλά ιερά βιβλία αλλά και άλλα ιερά αντικείμενα που βρεθήκαν στο μοναστήρι, φυλάγονται σήμερα στην Άγκυρα. Η

προσωπική του μαρτυρία δείχνει πως το «Σουμελά Μοναστήρι», είναι ιερός τόπος και για τους σημερινούς μουσουλμάνους κατοίκους της Μικράς Ασίας. Άλλωστε, η Μεριέμ Αννά είναι ιερό πρόσωπο και για το Κοράνι.

Στις 16 Ιουνίου του 2000, έκπληκτοι οι κάτοικοι της περιοχής της Μάτσκας του Πόντου, (Ματσούκα στα ελληνικά), όπου βρίσκεται και η Παναγία Σουμελά, αντίκριζαν το πρωί όταν σηκώθηκαν από τα κρεβάτια τους μια ασυνήθιστη και έντονη στρατιωτική κινητοποίηση. Στρατιωτικά οχήματα ανέβαιναν προς την περιοχή του μοναστηριού, ενώ ακόμα και πολεμικά ελικόπτερα πετούσαν στην γύρω ορεινή ζώνη. Τι συνέβη που είχε έτσι ξαφνικά αναστατώσει την ηρεμία στην γύρω περιοχή και την καθημερινότητα των κατοίκων ; Δεν άργησε να γίνει γνωστή η αιτία όλης αυτής της αναστάτωσης. Προς μεγάλη έκπληξη όλων των κατοίκων της περιοχής έγινε γνωστό πως οι αρχηγοί των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων με τον αρχηγό του τουρκικού Γενικού Επιτελείου και με τις συζύγους τους, επισκέπτονταν την ιστορική, ελληνορθόδοξη, σταυροπηγιακή, μόνη της Παναγιάς Σουμελά. Συγκεκριμένα με τρία στρατιωτικά ελικόπτερα ο τότε αρχηγός του Γενικού Επιτελείου, Χουσεΐν Κιβρίκογλου, ο τότε αρχηγός του Επιτελείου Στρατού, Ατίλα Ατές, ο τότε αρχηγός του Επιτελείου Αεροπορίας, Εργκίν Τζελασίν, ο τότε αρχηγός του Επιτελείου Ναυτικού, Ιλχαμί Ερντιλ και τότε ο αρχηγός της Στρατοχωροφυλακής, Ρασίμ Μπετίρ, έφτασαν στην Μάτσκα όπου τους υποδέχθηκε ο νομάρχης Τραπεζούντας, Αντί Γιαζάρ.

Υπήρξε γενική κινητοποίηση στην περιοχή και με την συνοδεία του ταξίαρχου της Στρατοχωροφυλακής, Αιντεμίρ Τζουλτζούολγου και με τα στρατιωτικά ελικόπτερα οι Τούρκοι στρατηγοί συνέχεια πέταξαν προς την ιστορική μονή. Μόλις έφτασαν εκεί κοντά αποβιβάστηκαν σε μια ειδική διαμορφωμένη εξέδρα και στην συνέχεια όλοι μαζί, δηλαδή οι στρατηγοί και οι γυναίκες τους ανέβηκαν με τα πόδια στο ιστορικό μοναστήρι. Το τι έγινε εκεί δεν υπάρχει καμιά μαρτυρία να μας το αναφέρει, αλλά ήδη η αναταραχή και το νέο είχε κάνει το γύρο της Τουρκίας δημιουργώντας πολύ μεγάλη αίσθηση. Όλα τα σχόλια του τουρκικού τύπου για την επίσκεψη αυτή, ήταν ότι ήταν μια καθαρά τουριστική επίσκεψη, πολλοί όμως δεν παρέλειπαν να επισημάνουν το γεγονός πως η στρατιωτική ιεραρχία της Τουρκίας διάλεξε την χριστιανική αυτή μονή για να κάνει μια προσκληνυματική εκδρομή . Η Παναγία Σουμελά για άλλη μια φορά έδειχνε την δύναμη της καθώς οι ίδιοι οι πανίσχυροι Τούρκοι στρατηγοί, ήρθαν εκεί και ανέβαιναν με τα πόδια για να την τιμήσουν και να προσκυνήσουν έστω και με τον τρόπο τους το ιστορικό μοναστήρι. Σχεδόν τρία χρόνια μετά, όσο και αν αυτό ακούγεται απίστευτο, το εκπληκτικό αυτό γεγονός επαναλήφθηκε για άλλη μια φορά. Στις 28 Ιουλίου του 2003, ακριβώς λίγες μέρες πριν από τις τότε σημαντικές ετήσιες κρίσεις της τουρκικής στρατιωτικής ιεραρχίας και ενώ τότε στην Τουρκία το πολιτικό κλίμα ήταν βαρύ εξ αιτίας της αντιπαράθεσης των κεμαλικών και των «ευρωπαϊστών», για τις μεταρρυθμίσεις που προωθούνταν στα πλαίσια εναρμόνισης με τα ευρωπαϊκά

δεδομένα, σύσσωμο το τουρκικό Γενικό Επιτελείο έρχονταν για ένα ταξίδι με «πολλαπλή σημασία», στην Παναγία Σουμελά του Πόντου. Συγκεκριμένα ο τότε αρχηγός του τουρκικού Γενικού Επιτελείου, στρατηγός Χιλμί Οζκιόκ, ο τότε γραμματέας του Εθνικού Συμβουλίου, στρατηγός Τουντζέρ Κιλίτς, ο τότε αρχηγός του Στρατού, στρατηγός Αϊτάτς Γιαλμάν, ο τότε αρχηγός της Αεροπορίας, πτέραρχος Τζουμχούρ Ασπαρούχ, ο τότε αρχηγός του Ναυτικού, ναύαρχος Μπουλέντ Άλπκαγιά και ο τότε αρχηγός της Στρατοχωροφυλακής, στρατηγός Σενέρ Ερουγιούρτ, από τις 14 έως στις 19 Ιουλίου βρέθηκαν στον τουρκικό Πόντο και στις 18 ανεβήκαν πεζή από το στενό δρόμο που οδηγεί στο απόκρημνο μοναστήρι για να επισκεφτούν όλοι μαζί το ιστορικό κτίσμα που δεσπόζει στην ορεινή αυτή περιοχή της Μάτσκας, (Ματσούκας).

Φαίνεται πως οι Τούρκοι στρατηγοί, όσο και αν αυτό ακούγεται παράδοξο, ήθελαν για άλλη μια φορά να προσκυνήσουν την πασίγνωστη διεθνώς πια Παναγία Σουμελά του Πόντου και να νοιώσουν τις ευεργετικές της επιδράσεις, αφού κάθε φορά που επρόκειτο να γίνουν μεγάλες αλλαγές στην τουρκική στρατιωτική ιεραρχία, δεν παρέλειπαν να την επισκεφτούν και να μείνουν για λίγο μέσα στο κτίσμα, της πάλαι ποτέ ένδοξης ιστορικής ελληνορθόδοξη μονής. Έτσι για δεύτερη φορά μέσα σε τρία χρόνια οι Τούρκοι στρατηγοί βρίσκονταν ξανά στην ιστορική μονή της Παναγιάς Σουμελά και περιηγήθηκαν στο ιστορικό μοναστήρι, που επί τόσα χρόνια ήταν η ψυχή της Ορθοδοξίας στην περιοχή του Πόντου. Η επίσκεψη αυτή αποκτούσε και ιδιαίτερη σημασία, καθώς οι τρεις από τους στρατηγούς που βρέθηκαν στο «περίεργο» για τα τουρκικά ΜΜΕ αυτό προσκύνημα στην Παναγία Σουμελά, θα αποστρατεύονταν στις ερχόμενες κρίσεις. Συγκεκριμένα ο αρχηγός της Αεροπορίας, πτέραρχος Τζουμχούρ Ασπαρούχ, ο αρχηγός του Ναυτικού Ναύαρχος Μπουλέντ Άλπκαγιά και ο γενικός γραμματέας του Εθνικού Συμβουλίου, στρατηγός Τουντζέρ Κιλίτς, επρόκειτο να αποχωρήσουν συνταξιοδοτούμενοι στις κρίσεις του Αυγούστου του 2003. Όπως ήταν επόμενο για άλλη μια φορά οι τουρκικές εφημερίδες προσπάθησαν να δικαιολογήσουν την επίσκεψη αυτή αποδίδοντας της καθαρά τουριστικό χαρακτήρα, αν και αρκετοί σχολίασαν με έμφαση αυτή την «περίεργη» προτίμηση των στρατηγών να επισκέπτονται το ιστορικό αυτό μνημείο, μάρτυρα της προαιώνιας παρουσίας της ελληνικής ορθοδοξίας στην περιοχή. Η Παναγία άσκουσε την γοητεία της ακόμα και στην τουρκική στρατιωτική ηγεσία. Φαίνεται πως θεωρούσαν ευλογία να βρεθούν κάτω από το αόρατο σκήπτρο της στην ιστορική μονή της Παναγιάς Σουμελά.

Εκτός όμως από τους στρατηγούς υπάρχουν και άλλες μαρτυρίες για προσκύνημα στην Παναγία Σουμελά επώνυμων Τούρκων πολιτικών και στρατιωτικών όπως ο Τουργκούτ Οζάλ, πρώην πρόεδρος της Τουρκίας, ο Ντενίζ Μπαϊκάλ, πρώην αρχηγός του Λαϊκού Κόμματος και ο Μεσούτ Γιλμάζ, πρώην πρωθυπουργός της

Τουρκίας ποντιακής καταγωγής και ποντιόφωνος.

ΝΙΚΟΣ ΧΕΙΛΑΔΑΚΗΣ

Δημοσιογράφος-Συγγραφέας-Τουρκολόγος